

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Άλληλοσυνδέονται μὲ μιάν ξεχωριστή καὶ δυσκαταλάβωτη συγγένεια· δποιος τὴν ὑφίσταται πρέπει νὰ τὴν θεωρήσῃ ἐπικίνδυνη. Θά ἡταν βέβαια δλιγύτερη σπασοκεφαλιά, τὸ νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, πῶς εἰναι ἀκριβῶς ἰδιάιτερο γνώρισμα τῆς μεγαλοφυΐας ἢ τάσι τοῦ νὰ ξεχύνεται ἀκράτητα· ἀφοῦ τόσο δυνατά ἀντιχεῖται μέσα σου, πρέπει καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀγροκήσουν τοὺς παλμούς της! Βέβαια, λέγει ὁ κόσμος, εἰναι καὶ θὴ κον τῆς μεγαλοφυΐας νὰ ὑφίσταται, γιὰ τὴν εὐχαρίστηση τῆς ἀνθρωπότητας: ποιὸς θὰ τὴν ὑποτάξῃ; ὁ θεός τὸ ξέρει! Τὸ δυστύχημα ὅμως εἰναι πῶς ποτὲ δὲν λογαριάζουν αὐτὸ τὸ καθῆκον, ποτέ, καὶ ἀκόμα πρὸ πάντων δταν ἡ μεγαλοφυΐα διατρέχει τὸ οὐσιωδέστερο τῆς στάδιο, τὴν δημιουργίαν ἀλλὰ δὲν πάντα καθῆκον του πειά εἰναι νὰ ἴσογνωριστῇ ἀντάξιος τῆς ἀπειρομεγάλης ὑπεροχῆς ποῦ ἔχει στοὺς ἄλλους θνητούς, κάμνωντάς τους νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὸ δημιούργημά του. Ο μεγαλοφυής ὅ μως ἀνθρωπός εἰναι ἐκεῖνος ποῦ ἵσα ἵσα δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ συνείδηση τοῦ καθῆκον δὲν ἔχει καμμιάν ἐπίδρασι στής κοσμικές του σχέσεις· ὅλως διόλου τὸ ἔναντι συμβαίνει· ὅσο πάντας ἡ μεγαλοφυΐα τόσο καὶ μένει περισσότερο ἀφομοιωμένη μὲ τὸν ἑαυτό της· καὶ ἀκόμα στής μεγαλείτερες βλακεῖς, παραμένει μεγαλοφυΐα καὶ μοῦ φαίνεται πῶς ἡ τάσι τῆς τοῦ νὰ θέλῃ νὰ ξεχυθῇ στὴν δημοσιότητα πρόσφεται ἀπὸ μιὰ πολυμπερδεμένην ἥθικήν αἰτίᾳ· ἀν αὐτὴ ἡ αἰτία δὲν γίνεται καλοαντιληπτή, εἰναι πάντα ἀρκετά καθαρή γιὰ νὰ βλάψῃ καὶ τοὺς μεγαλείτερους καλλιτέχνες. "Οπως ὅμως κι' ἀν ἔχῃ τὸ πρᾶμα αὐτὴ ἡ ἐσώτερη παρόρμησι γιὰ τὴ δημοσιότητα εἰναι δυσκολονόητη· κάθεται ἡ πρόπειρα τῆς φανερώνει πῶς ἐδοκίμασε ἕνα ἀκατάλληλο περιβάλλον, πῶς δὲν θὰ πετίγαινε καθόλου, παρὰ μονάχα ἀν ἔπειτηδες ἔπαιρνε μιὰ κακήν ἔξωτερική μορφή. Μήπως ὅλος ὁ κόσμος δὲν θὰ ἀπέφευγε τὴν μεγαλοφυΐα ἀμα δειχνόταν ὀλόδιδα καθὼς εἰναι στὴ θεῖκή της γδύμνια; "Ισως ἀκόμα ἐδῶ νὰ ἔγκειται καὶ τὸ πραγματικό της ἔνστικτο, ἐπειδή, ἀν δὲν εἶχε τὴν αὐτοπεποίθησι τῆς ἀγνότερης ἀθωότητας, πῶς θὰ μποροῦσε στὴν δημιουργική της ἔνέργεια νὰ νοιώσῃ τὴν ἐγωστική, τὴν ξέντροπή ἀν δέλετε, γλύκα; ὅμως νὰ ποῦ ἡ πρώτη συνάφεια μὲ τὸ κοινό, ὑποχρεώνει τὴ μεγαλοφυΐα νὰ σκεπαστῇ. Ο κόσμος θέλει νὰ διασκεδάσῃ· αὐτὸς εἰναι ὁ κανών: κύτταξε τώρα ἐσὺ κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ γλεντιοῦ νὰ τοῦ ἐκ φράσης τὴς ἱδέες σον. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ θεωρήσωμε πῶς ἡ συναίσθησι τοῦ καθήκοντος μεταδίδει στὴ μεγαλοφυΐα τὴν συναίσθησι τῆς αὐταπαρηγησίας, τῆς αὐτοθυσίας. Μὰ ποιὸ καθῆκον θὰ μπόρει νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν ἄντρα τὴν θυσία τῆς τιμῆς του, καὶ ἀπὸ τὴ γυναικα τὸ φεζίλεμα τῆς ντροπῆς της; Ἀπεναντίας πρέπει, ἀμα βρεθοῦ στὴν ἀνάγκη, γιαντὸ νὰ θυσιάσουν κάθεται ἀτομικὸ συμφέρον. Σὲ πολὺ ἀνώτερο βαθμὸ παρὰ ἡ τιμὴ στὸν ἄντρα καὶ ἡ ντροπὴ στὴ γυναικα, ἡ μεγαλοφυΐα εἰναι ἀφόρμοια μὲ τὴν ἑαυτή της· ἀμα ἡ οὐσιαστική της φύσι, ποῦ περικλείνει

στὸν ὑψηλότερο βαθὺν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ντροπήν, ὑποστῆ τὴν παραμικρότερη προσβολήν, τότες ἔκμηδενίζεται στὴν ἐντέλεια.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρχῃ καθῆκον ποῦ νὰ ἐπιβάλῃ στὴ μεγαλοφυῖα τὴν τρομερώτερην αὐταπάργησι, τὴν ἀπαραίτητη μὲν ἄλλους λόγους συνθήκη γιὰ τὴ δημοσιότητα. Διαβολικὸ μυστήριο. Αὐτός, ὁ πειὸν εὐτυχισμένος, δὲν τὸν ἔπειρε εὐτυχισμένος, δὲν ὑπέρπλουτος, ζητιανεύει. Ζητιανεύει τὴν εὔνοιαν σας, ἀπὸ σᾶς τὸν «πεπωρωμένους», ποῦ διψάτε τὴν ἀκολασίαν, ἀπὸ σᾶς ἀνθρώπους προκατειλημένους καὶ κενόδοξους, ἀμαθεῖς παντογνῶστες, κριτικοὺς κακόδηλους, ξουλιάρηδες καὶ μαμψωνάδες, καὶ — Κύριος οἶδε! — τί μπορεῖς ἀκόμα νὰ βγάλῃς ἀπὸ ὅλα αὐτά, σὺ καλλιτεχνικὸ κοινὸν τῆς ἐποχῆς μας, φυθμιστὴ τῆς κοινῆς γνώμης! Καὶ εἶναι καμιαὶ ἀποθάρρυνσι ποῦ νὰ μὴν πικρογεύτικε; Χαμόγελū μεταμορφωμένος δὲ ἄγιος μάρτυρας: ἐπειδὴ ἐκεῖνο ποῦ κανένα βάσανο δὲν μπορεῖ νὰ γγίσῃ, εἶναι ἡ ιερὴ ψυχὴ του χαμόγελῆ ὁ λαβωμένος πολεμιστὴς ποῦ χαμοσέρνεται ἀνάμεσα στοὺς φρουρῶντας τῆς νύχτας, ἐπειδὴ ὅτι τοῦ ἀπόμεινε ἀπὸ τῆς πληγές, εἶναι ἡ τιμὴ του, ἡ παλληκαριά του: χαμόγελῆ ἡ γυναῖκα ποῦ γιὰ τὴν ἀγάπη της, ὑποφέρει τὴς βλαστήμιες καὶ τὴν καταφρόνια ἐπειδὴ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἡ τιμὴ, ἡ ἀγάπη, εἶναι στάληθινὰ μεταμορφωμένες καὶ λαμποκοποῦν ἀπὸ μιὰν θαμπωτικὴ φωτάδα. Ἡ μεγαλοφυῖα ὅμως ποῦ ἀφίνεται σ' αὐτὸν τὸ ρεζίλεμα, ὃντας ἀναγκασμένη νὰ δοθῇ; Ὁ κόσμος πρέπει νὰ θεωρῆται πολὺ εὐτυχισμένος καὶ πολὺ τέλειος γιὰ νὰ μὴ νοιώνῃ καῦν καθόλου τὸ μαρτύριο τῆς μεγαλοφυῖας.

Οχι, κανεὶς δὲν ζητάει αὐτὰ τὰ βάσανα ἀπὸ μιὰ συναίσθησι τοῦ καθήκοντος, καὶ ὅποιος ἐφαντάζεται αὐτό, τέτοιο καθῆκον θὰ εἴχε μιὰν πολὺ διάφορη πηγή. Τὸ καρβέλι, ἡ συντήρησι τῆς οἰκογένειας νὰ τὰ σπουδαῖα αἴτια. Μοναχὰ ποῦ δὲν ἔχουν ἐπίδρασι στὴ μεγαλοφυῖα. Παρορμοῦν τὸ μεροδοντιάρη, τὸν ἐργάτη μποροῦν ἀκόμα νὰ παρασύρουν καὶ τὸν καλλιτέχνη νὰ τὸν κάμουν νὰ δουλέψῃ, (ὅχι διμως καὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ δημιουργήσῃ), νὰ πάγη στὸ παξάρι τὴν ἐργασία του. Πρέπει νὰ ἔξηγηθῇ λοιπὸν ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία ποῦ τὸν σπρώχνει μὲ μιὰ δαιμονισμένη φούρια νὰ πετάξῃ γιὰ νὰ παξάρεμα αὐτὸν τὸ θησαυρό, τὸν εὐγενικώτερο καὶ σπανιώτερον ἀπὸ ὅλους τὸν «θησαυρούς».

Τὸ δίχως ἄλλο, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἔνας μυστηριώδης λαβύρινθος ποῦ νὰ μᾶς ἔδειχνε τὴν ψυχὴ τοῦ ἐμπνευσμένου καλλιτέχνη νὰ πλαινέται ἀνάμεσα στὴ γῆ καὶ στὰ οὐράνια, ἄν μπορούσαμε νὰ τοῦ βρόσμε μιὰν ἀπόλυτην ἔξήγησι. Σ' αὐτὴ τὴν περίστασι ἡ θεϊκὴ ἐσώτερη παρόρμησι, ποῦ μεταδίδει τὴν μυχαίτερην ἀπόλαυσι στὴν ἀνθρώπινη καρδιά, ποῦ διέπει τὸ κάθε τι καὶ ποῦ ἐνεργεῖ μυνάχα στὶς φοβερώτερες ἀνάγκες, δὲν εἶναι ξένη. Αὐτὴ ἡ ἐσώτερη παρόρμησι ζωογονεῖται ἀπὸ τὴν αὐτοπεποίθησι τῆς μεγαλοφυῖας,

— αὐτοπεποίθησι ποῦ καμιαὶ ἄλλη δὲν ἔξιστενται μὲ δαύτη — καὶ ποῦ ἔχειλῆται στὸν καλλιτέχνη ἀπὸ μιὰν ὑπερηφάνεια ἀπὸ τὴν πειὸν ταπεινωτικὲς γιὰ τὴς σχέσεις του μὲ τὴς μιζέριες αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἀγροκαρῆ πῶς εἶναι ἐλεύθερος, καὶ θέλει νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ μέσα στὸν κυκεῶνα τῆς ζωῆς ἀκόμα: δὲ θέλει νὰ ξέρῃ τὴς ἀνάγκες της: θέλει νὰ εἶναι ἀπελευθερωμένος καὶ ξελάφωτος ἀπὸ κάθε μιὰν ἔγνοια. Αὐτὸν μπορεῖ νὰ γείνῃ, ἀν ἡ μεγαλοφυῖα του εἶναι φτασμένη στῆς τέσσερις μεριές τοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο τούλαχιστον πρέπει κἄποτες νὰ τὸ παραδεχώμαστε. «Ωστε πρέπει λοιπόν, νὰ δεῖξῃ πῶς εἶναι φιλόδοξος καὶ ἀκόμα δταν δὲν εἶναι τέτοιος: ἐπειδὴ δὲν

λογαριάζει αὐτὸς καν τὴς τιμὲς ποῦ θ' ἀπολάψῃ, παρὰ τὴν ἐλευθερία ποῦ θὰ κερδίσῃ. Τώρα δμως δὲ συναπαντῷ παρὰ φιλόδοξους, εἴτε ἀνθρώπους ποῦ ἀρκοῦνται στὴν εὐτυχία καὶ δίχως ἀκόμα καμμιὰ τιμῇ. Πῶς αὐτοὶ μποροῦν νὰ ἔχωρίσουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους; ὁ καλλιτέχνης ἔτοι μπερδεύεται σ' ἕναν κυκεῶναν ἀξεδιάλυστο, μέσα στὸν ὅποιο μπορεῖ νὰ παρθῇ γιὰ ὅτι δήποτε ἄλλο, παρὰ πραγματικῶς γιὰ αὐτὸ ποῦ στάληθινά εἶναι. Μὲ τί ἀσυνείθιστη ἐπιφύλαξι, μὲ τί περίσκεψι πρέπει νὰ προχωρῇ βῆμα βῆμα γιὰ νὰ τραβήξῃ διοίσια τὴν πρεπούμενη στράτα καὶ νὰ φυλαχτῇ ἀπὸ τὴν πλάνη! Εἰναι δμως ἡ ἀδεξιότητα πρωσοποιημένη καὶ κατάμουτρα μὲ τὴν προστυχιὰ τῆς ζωῆς, δὲν μπορεῖ νὰ κερδίσῃ μὲ τὴ μεγαλοφυΐα του τίτοτε ἄλλο παρὰ μιὰν αἰώνιαν ἀντίφαση μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ ἔτοι σὰν κοῦκλα στὰ νύχια αὐτῆς τῆς ἀδικίας θὰ καταξαίνῃ κάθε του ταλέντο στὰ πειὸ μάταια καὶ πειὸ ἀπρεπε πράματα. Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ποῦ δὲν ἐπιθυμεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ νὰ ἀφίνῃ κάθε δρᾶσι στὴ φαντασία του ποῦ νὰ τὸν κάνει εὐτυχισμένο. Αὐτὴ ἡ ἀπαίτηση τοῦ φαίνεται τόσο φυσική, ποῦ ποτὲ δὲν βρίσκεται σὲ θέσι νὰ νοιώσῃ πῶς μποροῦν νὰ τοῦ ἀρνηθοῦν τὴν ἐπτλήρωσι αὐτούνοῦ τοῦ πόθου του. Εἶναι ἀρκετὸ νὰ ξαμολῇ κανεὶς τὴ μεγαλοφυΐα του νὰ φανερώνεται ἀδολῃ στὸν κόσμο; Πάντα θαρρεῖ πῶς αὐτὴ ἡ ἐκδήλωσι ἀν δὲν ἀναγνωριστῇ αὔριο, θὰ γίνῃ πασίγνωστη τὸ πολὺ μεθαύριο.—Σὰν νὰ λογάριαζε δίχως τὸν ξενοδόχο, τὸ θάνατο!—Μὰ δ Μπάχ, δ Μότσαρτ, δ Μπετόβεν, δ Βέμπερ; —τὸ δίχως ἄλλο μιὰ μέρα θὰ ἔρθῃ ποῦ θὰ τὸν νοιώσῃ καὶ ἡ οἰκουμένη. —Τί ρεζιλίκι! —Καὶ νὰ δείχνῃ τόσο γελοῖος!—

“Αν μποροῦσε νὰ ἰδωθῇ, καθὼς τὸν κυπτάζοντα, θὰ ἀναγκαζόταν στὸ τέλος νὰ γελάσῃ μὲ τὸν ἑαυτό του. Καὶ γι' αὐτὸν ἡ εἰρωνεία τούτη εἶναι τὸ πειὸ ἐπικίνδυνο πρᾶμα, ἐπειδὴ τὸν καθιστῷ πάντα ίκανὸ νὰ ξαναρχίσῃ τὴν ἴδια κωμῳδία. Τὸ μὲ τὶ γελᾶ εἶναι, δῶρος διόλου διάφορο μὲ τὸ οἱ ἄλλοι τοῦ γελοῦν. Ἐδῶ ἡ ντροπή, ἐκεὶ ἡ περηφάνεια: ἐπειδὴ βλέπει τὸν ἑαυτό του, καὶ αὐτὴ του ἡ εἰκόνα ὅπως τὴν νοιώνει, μέσ' στὴν ἐπονείδιστη παρεξήγησι ποῦ μπλέχτηκε, συμφωνεῖ γραμμή-γραμμή μὲ τὴν ἰδιαίτερη αὐτὴ εὐθυμία, ποῦ μόνος αὐτὸς μπορεῖ νὰ αἰσθανθῇ. Ἡ ἐπιπολαύτητά του τὸν σώζει, γιὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἔρματον δμως σὲ δῶρον τρομερώτερον ἥθικον καύμοιος. Μάλιστα θαρρεῖ πῶς ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἀντισταθῇ στὸν πειρασμὸ τῆς ψυχικῆς διαφθορᾶς. Ξέρει πῶς μπορεῖ νὰ πῆ δσα ψέματα κιǎν θέλῃ, μὰ τὸ εἰλικρινές του ἔνστικτο δὲν ἔχει καθόλου νὰ ταραχτῇ ἐπειδὴ νοιώθει κάθε φορὰ ποῦ τὸν λυώνει ὁ πόνος, πῶς εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχή του: καὶ καταντῷ νὰ γενέται αὐτὴ τὴν παράξενη παρηγοριά, ποῦ καμμιὰ ἀπὸ τὴς ψευτιές του δὲν πιστεύεται, πῶς κανένας δὲν εἶναι τόσο βλάκας γιὰ νὰ γελαστῇ. Ποιός θὰ τὸν ἔθεωροῦσε καραγκιόζη; Γιατί νὰ δείχνῃ τέτοιος; ‘Ο κόσμος τοῦ κλείνει κάθε δρόμο γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ διέξοδο· καὶ αὐτὴ δὲν μοιάζει σὲ τίποτε πειότερο παρὰ στὸ **ΧΡΗΜΑ**. ‘Αμα τὴν περάσῃ τότες θὰ καταντήσῃ μιὰ ἀναγνωρισμένη μεγαλοφυΐα, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς ὀληνῆς τῆς φάρσας αὐτῆς. ”Ετσι λοιπὸν ὀνειροπολεῖ· «Θεέ μου! ἀν ἔμουν σὰν τὸν τάδε ἡ τὸν δεῖνα, σὰ τὸν Μάγιερμπερ σὰν νὰ ποῦμε». Τὸ ἵδιο καὶ δ Μπερλιόζ μιὰ φορὰ συλλογιζόταν τὸ τι θὰ ἔκαμψε ἀν ἦταν ἔνας ἀπὸ τοὺς δυστυχισμένους ἐκείνους ποῦ σκάζουν πεντακόσια φράγκα γιὰ νὰ ἀκούσουν τραγουδιστὴ μιὰ ρωμάντζα ποῦ δὲν κάνει οὕτε τρία σολδιά: ἐπειδὴ τότες ἥθελε νὰ πάγῃ στὰ ἔρείτια τῆς Τροίας μὲ τὴν καλλίτερην δρχήστρα τοῦ κό-

σμου και ἐκεῖ πάνφ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν «Ἡρωϊκὴ συμφωνία».—Βλέπει κανεὶς ποῦ μπορεῖ νὰ δηγήσῃ κανένα ἡ φαντασία αὐτοῦ τοῦ μεγαλοφυῆ ζήτουλα. Ἐνα πρᾶμα δμως φαίνεται δυνατό. Κάτι δλως διόλου ἐκτακτο συνέβηκε μιὰ μέρα· δ Μπερδιός ἵσα-ἴσα τὸ αἰσθάνθηκε, δταν δ Παγγανίνι, πασίγνωστος τσιγούνης, τοῦ εἰχε κάμη ἔνα πολύτιμο δῶρο. Και αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀπαρχή. Καθένας γίνεται ἀντικείμενο μιᾶς προσοχῆς παρόμοιας· εἶναι τὸ ρεγάλο τοῦ μαμμωνᾶ. «Ισα μὲ τῷδα δὲν εἰχαν παρὰ νὰ σᾶς κακοζουλεύουν» δ κόσμος οὗτε καν σᾶς λυπᾶται, ἐπειδὴ τῷδα «ἔχε τε πειότερα ἀπὸ τὴν ἄξια σας». Εντυχισμένη ἡ μεγαλοφυῖα ποῦ ποτέ τῆς δὲν εύνοήθη ἀπὸ τὴν τύχη.—Εἶναι τόσο ὑπερμέγαλη ἀπή τῆς μπορεῖ γιὰ δάυτην τίποτες ἡ εύτυχία;

Αὐτὰ λέγει μέσα του δ καλλιτέχνης χαμογελᾶ, γελᾶ καὶ... πέρνει καινούργια δύναμι· μιὰν αὐγὴ φεγγοχαράζει στὴ ψυχή του και ἀναβλύψει μέσα του ἡ πειὸ κρουστάλλινη και περγίλυκη μουσική. Ἐνα ἵσα μὲ τῷδα ἀδημιούργητο ἔργο, πέρνει μέσα του ὑπόστασι και μεγαλώνει γυρωσκέπαστο σὲ μιὰν ἀπόβουβη μοναξιά. Αὐτό εἶναι! Τὸ δίχως ἄλλο!... «Ολος ὁ κόσμος θὰ κατενθουσιαστῇ» νὰ τὸ ἀκούσῃ μιὰ φορά, και κατόπι..—Κύτταξε τὸν δαιμονισμένο πός τρέχει. Εἶναι ή παληὰ ἡ στράτια ποῦ σήμερα δείχνει στὰ μάτια του καινούργια και φαρδειόπλατη: καταπιτσιλιέται ἀπὸ τὸ βούρκο· στὴ βιάση του σκοντάφτει σ' ἔνα χρυσοντυμένο δοῦλο, ποῦ τὸν νομίζει γιὰ στρατιγὸ και τὸν χαιρετᾶ μὲ σέβας· παρακάτω λιγάκι, πέφτει σέναν ὑπάλληλο μιᾶς τράπεζας ποῦ κουβαλᾶ στὶς πλάτες τους σακκιά γεμάτα παράδεις, και ματογέρνει τὴ μύτη του. Καλὰ σημάδια. Τρέχει και σκουντουφλᾶ και στὸ τέλος ξαναβρίσκεται στὴν ἀγιωσύνη τῆς κατάντροπης του προστυχιᾶς.

Και γυρίζει ὁ τροχός, ἐπειδή, καθὼς εἶπεν ὁ Γκαΐτε, «κάθε ἀμαρτία ξεπληρώνεται σ' αὐτὸ τὸν κόσμο».

Μολατάντα μιὰ καλὴ μοῖρα, ἵσως ἡ ἴδια του ἡ μεγαλοφυῖα του, τὸν προστατεύει ἐπειδής ἡ ἐκπλήρωσι τοῦ πόθου του εἶναι πάντα σὲ ἀναβολή. Ἀν ἐτύχανε καμμιὰ φορὰ νὰ γίνη δεκτὸς μέσα στὸν ναό, τί ἄλλο ἔξδον ἀπὸ μιὰν παρεξήγηση, ποῦ καθημερῆς συμβαίνει, θὰ μπόρειε νὰ τὸν ἐσπρωχνε ἐκεῖ μέσα; Θαρροῦσαν πῶς ησουν ἔνας ἀνθρωπος λογικὸς και πῶς θὰ ἥξερες νὰ καταπιαστῇς, ἀφοῦ τὸ δίχως ἄλλο κυνηγοῦσες μιὰν «έπιτυχία»· ἐδῶ τὴν ἔχεις ἀσφαλισμένη· μοναχὰ νὰ ἡ τραγουδίστρα, δρίστε ἡ χορεύτρια, και ὁ μεγάλος μουσικοτέχνης· κατάφερά τα νὰ συνεννοήθῃς μαζί τους. Εἶναι ἐκεῖ πέρα συμμαχεμένοι κοντά στὴς ώμιορφοστόλιστες πόρτες, ἀπ' ὅπου και σὺ θὰ διαβῆς γιὰ νὰ πᾶς σὲ ἔνα μεγάλο πρόσωπο, τὸ κοινό. Γιὰ τῷδα, ὅλοι αὐτοὶ ποῦ περάσαν ἀπὸ ἐδῶ ἔκαμαν και μιὰ θυσία γιὰ νὰ εἶναι εύτυχισμένοι. Πῶς διάβολο ἡ «grand» ὄπερα θὰ μποροῦσε νὰ ἐκπληρώνῃ τὸ σκοπὸ της ἀν ταν ἀναγκασμένη νὰ πασπατεύῃ σὲ τέτοιες μικρολεπτομέρειες;

Ξέρεις νὰ λές ψέματα;

— «Οχι! —

Τότες εἶσαι χαμένος, καταφρονεμένος, σὰν τοὺς ἀθεούς στὴν Ἀγγλία. Κανένας καθὼς πρέπει ἀνθρωπος δὲ θὰ σοῦ πῇ καλημέρα!

«Ἐλπίζε λοιπὸν πάντα πῶς θὰ σὲ βοηθήσῃ ἡ κακή σου μοῖρα νὰ μὴν περάσῃς αὐτὲς τῆς δοκιμασίες.—Γέλα, μὴν πολὺ σοβαρεύεσαι, ἔχες ὑπομονὴ και τυράννευε τὸν ἔαντό σου: ὅλα θὰ πᾶνε θαυμάσια.—

«Ονειρο! Και ἀκόμα αὐτὸ εἶναι τὸ καλλίτερο πρᾶμα στὸν κόσμο!